

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtrum gratia sit specialis virtus ab alijs distincta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

etia. Inter peccatum quo quis contemnit præceptum Dei, & peccatū quo quis offendit proximum adulterio, homicidio, furto, &c. & in hac comparatione dicitur, qd inobedientia Dei est grauius peccatum. Secunda est inter inobedientiam Dei, & peccatum contra proximum, inclusa inobedientia Dei. Et in hac comparatione dicitur, quod adhuc inobedientia esset grauius peccatū, si tamen in aliquo potiori quam sit offensa illa proximi, præceptum Dei contemneret. Tertia est inter peccatum quo contemnitur præcipiens, & peccatum, quo contemnitur præceptum. Et hæc, quia tractatur inter hominem, & suum præceptum, & similiter inter Deum, & suum præceptum, ideo quatuor dici possunt comparationes. Vna tamen est formaliter hæc tertia, & in ea dicitur, quod grauius est peccatum quo contemnitur homo præcipiens, pura, despectus superioris, quam inobedientia. Et similiter grauior est blasphemia, qua contemnitur Deus, quam inobedientia præceptorum eius, & hoc etiam seclusa a peccato blasphemie inobedientia, hoc est, contemptu præcepti. Hic est sensus literæ. Et sic diuersi gradus inobedientie diuersis aliorum peccatorum gradibus sunt comparati, vt in littera applicando proposuit. Et hinc patet, quibus peccatis quæ inobedientia est grauior, & quibus non. Ratio primæ comparationis est, quia per se loquendo, totum genus peccatorum in Deum excedit totum genus peccatorum in proximum, ceteris paribus. Inobedientia autem Dei formaliter est peccatum in Deum, aut in se, aut proximum. Hæc. n. distinctio in præcedenti libro reliquis prælata est. Et peccatum tam in se, q̄ in

& id quod est fini propinquius. Et ideo tanto est inobedientia grauior, quanto præceptum qd quis præterit, magis est de intentione illius qui præcipit. Et in præceptis quidem Dei manifestum est, qd quanto præceptum datur de meliori, tanto est eius inobedientia grauior: quia cum voluntas Dei p se ferat ad bonū, quanto aliquid est melius, tanto Deus vult illud magis impleri. Vñ qui inobediens est præcepto de dilectione Dei, grauius peccat, q̄ qui inobediens est præcepto de dilectione proximi. Voluntas aut̄ hoīs non semper magis fert i melius: & iō ubi obligamur ex solo hoīs pcepto, nō est grauius p̄ctm̄ ex eo, qd maius bonū præteritur, sed ex eo, qd præteritur illud, qd est magis de intentione præcipientis. Sic ergo oportet fm̄ diuersos inobedientie gradus diuersos peccatorum gradibus comparare. Nam inobedientia, qua contemnitur Dei præceptum, ex ipsa rōne inobedientie grauius est peccatum, q̄ peccatū quo peccatur in hominem, si discerneretur inobedientia Dei. Et hoc ideo dico, quia qui contra proximum peccat, et cōtra Dei præceptū agit. Si tñ in aliquo potiori præceptū Dei contēneret, adhuc p̄ctm̄ grauius esset. Inobedientia aut̄ qua contēnitur præceptum hoīs, leuior est peccato quo contēnitur ipse præcipiens, quia ex reuerentia præcipientis procedere dēt reuerentia præcepti. Et similiter peccatum quod directe pertinet ad contemptū Dei, sicut blasphemia, uel aliquid huiusmodi, grauius est et̄ semota per intellectum inobedientia a peccato, quam esset illud peccatum, in quo contemnitur solum Dei præceptum.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd illa comparatio Samuelis nō est æqualitatis, sed similitudinis: quia inobedientia redundat in contemptum Dei, sicut & idolatria, licet idolatria magis. AD SECVDVM dicendum, qd non omnis inobedientia est peccatum in Spiritum sanctum, sed solum illa, cui obstinatio adhibetur. Non. n. contemptus cuiuscumque, quod peccatum im-pedit, cōstituit peccatum in Spiritum sanctum. Alioquin cuiuslibet boni contemptus esset peccatum in Spiritum sanctum, quia per quodlibet bonum pōt homo impediri a peccato: sed bonorū illorū contemptus facit peccatum in Spiritum sanctum, quaz

directe ducunt ad penitentiam, & remissionem peccatorum. AD TERTIVM dicendum, qd primum peccatum primi parentis, ex quo in omnes peccatum emanauit, non fuit inobedientia secundum quod est speciale peccatum, sed superbia, ex qua homo ad inobedientiam processit. Vnde Apostolus in verbis illis videtur accipere inobedientiam secundum quod generaliter se habet ad omne peccatum.

QVAESTIO CVI. De Gratia, siue gratitudine, in sex articulos diuisa.

DE INDE considerandum est de gratia, siue gratitudine, & ingratitude.

CIRCA gratiam autem quaruntur sex. ¶ Primo, Vtrum gratia sit specialis virtus ab alijs distincta. ¶ Secundo, Quis teneatur ad maiores gratiarum actiones Deo, vtrum innocens, vel peccator. ¶ Tertio, Vtrum temper teneatur homo ad gratias pro beneficijs habendas. ¶ Quarto, Vtrum retributio gratiarum sit virtus, quæ sit mensuranda secundum beneficium, vel secundum dignitatem. ¶ Sexto, Vtrum oporteat aliquod ministerium.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum gratia sit specialis virtus ab alijs distincta.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod gratia non sit virtus specialis ab alijs distincta. Quia maxima beneficia a Deo, & a parentibus: sed honor, quem Deo retribuimus, nec ad virtutem religionis: honor autem retribuius parentibus, pertinet ad virtutem pietatis. ergo gratia, siue gratitudo non est alijs distincta. ¶ 2 Præter. Retributio proportionalis peccatis commutatur, vt patet per philosophum. ¶ 3. Ethic. ¶ sed gratia redduntur gratiam, quod ibidem dicitur, ergo redduntur gratiam, quod tunc ad gratitudinem, est actus iustitiae. ¶ gratitudo est specialis virtus ab alijs distincta.

¶ 3 Præter. Recompensatio requiritur ad conferendam, vt patet per philosophum. ¶ sed amicitia se habet ad omnes virtutes, propter quas homo amatur, ergo gratia, quæ est specialis virtus, non est specialis virtus.

SED CONTRA est, quod Tullius ¶ specialem iustitiam partem. RESPOND. Dicendum, qd sicut supra dicitur, diuersas causas, ex quibus aliqd debet differens fieri debiti reddendi ratio, semper in maiori, illud quod maius est

In Deo autem primo & principaliter inuenitur causa debiti, eo quod ipse est primum principium omnium bonorum nostrorum. Secundario autem in patre, quia est proximum nostra generationis, & disciplina principium. Tertio autem in persona, quae dignitate praecellit, ex qua communia beneficia procedunt. Quarto autem in aliquo benefactorum, a quo aliqua particularia & priuata beneficia percipimus, pro quibus particulariter ei obligamur. Quia ergo non quicquid debemus Deo, vel patri, vel personae dignitate praecellenti, debemus alicui benefactorum, a quo aliquod particulare beneficium percipimus, inde est quod post religionem, qua debitum cultum Deo impediunt, & pietatem, qua colimus parentes, & obseruamiam, qua colimus personas dignitate praecellentes, est gratia, siue gratitudo, quae benefactoribus gratiam recompeniat: & distinguitur a praemissis virtutibus, sicut quodlibet posterorum distinguitur a priori, quasi ab eo deficiens.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut religio est quadam superexcellens pietas, ita est & quadam excellens gratia, siue gratitudo: unde & gratiarum actio ad Deum supra posita est inter ea, quae ad religionem pertinent.

AD SECUNDUM dicendum, quod retributio proportionalis pertinet ad iustitiam commutatiuam, quando attenditur secundum debitum legale, puta, si pacto firmetur, ut tantum pro tanto retribuatur: sed ad virtutem gratiae, siue gratitudinis retributio pertinet, quae fit ex solo debito honestatis, quam scilicet aliquis sponte facit: unde & gratitudo est minus gratia siue coacta, ut Seneca dicit in libro de Beneficiis.

AD TERTIUM dicendum, quod cum vera amicitia supra virtutem fundetur, quicquid est virtuti contrarium in amico est amicitiae impeditiuum: & quicquid est virtuosum, est amicitiae prouocatiuum. Et secundum hoc per recompenationem beneficiorum amicitia conseruatur, quamuis recompenatio beneficiorum ad virtutem gratitudinis specialiter pertinet.

Super Quest. 106. Artic. secundum.

ARTICVLVS II.

Utrum magis teneatur ad gratias reddendas Deo innocens, quam poenitens.

AD SECUNDUM sic procedit. Videtur, quod magis teneatur ad gratias reddendas Deo innocens, quam poenitens. Quanto enim aliquis maius donum a Deo percipit, tanto magis ad gratiarum actionem tenet: sed maius est donum innocetiae, quam iustitiae restituitur: ergo uel quod magis teneatur ad gratiarum actionem innocens, quam poenitens.

¶ 2. Prater. Sicut benefactori debetur gratiarum actio, ita & dilectio: sed Aug. dicit in 4. Coel. * Quis hominum suam cogitans in firmata re, audet viribus suis tribuere castitatem, atque innocentiam suam, ut minus amet te, quasi minus fuerit ei necessaria misericordia tua, qua condonans peccata conuersis ad te: & postea subdit. * Et ideo tantundem, immo amplius te diligit, quia per quem me ui-

det tantis peccatorum meorum languoribus exui, per cum se uideat tantis peccatorum languoribus non implicari. ergo etiam magis tenetur ad gratiam reddendam innocens, quam poenitens.

¶ 3. Prater. Quanto gratuitum beneficium est magis continuatum, tanto maior pro eo debetur gratiarum actio: sed in innocente magis continuatur diuina gratiae beneficium, quam in poenitente. dicit. n. Aug. ibidem. * Gratia tua deputato, & misericordiae tuae, quia peccata meatumque glaciem soluisti: gratiae tuae de puro & quacuque non feci mala: quid. n. facere non potui? Et oia mihi dimissa esse fatcor, & quae mea sponte feci mala, & quae te ducere non feci. ergo magis tenetur ad gratiarum actionem innocens, quam poenitens.

SED CONTRA est, quod dicitur Luc. 7. Cui plus dimittitur, plus diligit. ergo eadem ratione plus tenetur ad gratiarum actionem.

RESPOND. dicendum, quod actio gratiarum in accipiente respicit gratiam datam. Unde ubi est maior gratia ex parte datam, ibi requiritur maior gratiarum actio ex parte recipientis. Gratia autem est, quia gratis datur: unde dupliciter potest esse ex parte dantis maior gratia. Uno modo, ex quantitate dati, & hoc modo innocens tenet ad maiores gratiarum actiones, quia maius donum ei datur a Deo, & magis continuatur ceteris paribus, absolute loquendo. Alio modo, potest dici maior gratia, quia magis datur gratis: & in hoc magis tenet ad gratiarum actionem poenitens, quam innocens, quia magis gratis datur illud quod ei datur a Deo. Cum enim esset dignus poena, datur ei gratia. Et sic, licet illud donum, quod datur innocenti, sit absolute consideratum maius, tamen donum, quod datur poenitenti, est maius in comparatione ad ipsum: sicut etiam partium donum pauperi datur, est ei maius quam diuiti magnum. Et quia actus circa singularia sunt, in his quae agenda sunt, magis consideratur quod est hic, vel nunc tale, quam quod est simpliciter tale, sicut Philosophus dicit in 3. Ethicorum, * de voluntario & inuoluntario. Et per hoc patet responsio ad obiecta.

ARTICVLVS III.

Utrum homo teneatur ad gratiarum actionem omni hominum beneficienti.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod homo non

innocentem & poenitentem ceteris paribus. Nam si iustitia innocens, seclusa ratione innocetiae esset ut decem, & poenitens ut quatuor, aut e contrario, ueris esset comparatio. Cum ergo dicitur, quod donum quod datur innocenti, est absolute maius ceteris paribus, sensus est, quod ipsa innocetia maius est bonum sem se, quam poenitentia: & quod donum par, maius est sem se adiunctum innocetiae, quam adiunctum poenitentiae.

¶ In corpore eiusdem 2. art. daturum occurrit. Primum, quia non videtur uerum, quod donum innocenti sit maius absolute, tamen quia innocetia negatione offensa importat, negatio autem non auget bonitatem rei, licet quandoque sit illius conditio: tunc quia, ut dicitur in 1. Ethicorum, albedo decem dierum non est perfectior albedine unius diei: per hoc innocetia, quae nihil aliud formaliter dicit, quam continentiam in non offendendo, non est maius bonum quam iustitia equalis restituta.

¶ Dubium occurrit secundo, quia non videtur uerum, quod datum poenitenti sit maius huic, quam datum innocenti, tamen, quia exemplum licet non est simile, quoniam comparat modicum & magnum datum pauperi & datum diuiti, praesupposito quod iste sit pauper, & ille diues. Praesens inuestigatio, licet praesupponat quod poenitens fuerit peccator, non tamen praesupponit, quod alter sit innocens, & aliquid magnum ei datur, sed de ipso dono, quo constituitur innocens, quarit. Et esset simile, si diceretur quod maius est modicum quod datur pauperi, quam ditare aliquem. Et tunc hoc negaretur, quia plus tenet regidatus a rege a nauitate sua, quam alius pauperculus subleuatus a necessitatibus suis: tamen quia in beneficijs superuenientibus meritis, uel demeritis personarum

lib. 2. cap. 7. ante medietatem. tom. 1.

lib. 3. cap. 1. tom. 5.